INTELLIGENCE INFO

ISSN 2821 - 8159, ISSN – L 2821 – 8159, Volumul 1, Numărul 2, Decembrie 2022

Tratatul de la Lisabona - un nou tip de securitate europeană

Alexandru Cristian

Pentru a cita acest articol: Cristian, Alexandru (2022), Tratatul de la Lisabona - un nou tip de securitate europeană, *Intelligence Info*, **1**:2, 132-145, https://www.intelligenceinfo.org/tratatul-de-la-lisabona-un-nou-tip-de-securitate-europeana/

Publicat online: 25.08.2022

Tratatul de la Lisabona - un nou tip de securitate europeană

Alexandru Cristian

Rezumat

Tratatul de la Lisabona pregăteşte dezvoltarea şi afirmarea Uniunii Europene pe scena internaţională. Prevederile acestui tratat sunt orientate către creşterea importanţei şi rolului Uniunii în lume. Pe noua scenă mondială, UE îşi întăreşte poziţia prin adoptarea unui tratat integraţionist cu o abordare funcţionalistă. O schimbare importantă anunţată de Tratatul de la Lisabona este dezbaterea asupra ratificării, pe cale parlamentară sau prin referendum. Este singurul tratat care a abordat o astfel de problematică. Principalele obiective ale Tratatului de la Lisabona sunt: dezvoltarea unei economii de piaţă eficiente, lupta împotriva discriminării şi a excluziunii sociale, promovarea unei justiţii sociale, coeziunea teritorială, progresul tehnologic şi ştiinţific, respectul diversităţii cultural-lingvistice, protecţia cetăţenilor uniunii, dezvoltarea durabilă şi un comerţ liber şi echitabil . Se doreşte a fi un tratat care promovează valorile Uniunii, pacea şi democraţia, dincolo de graniţele europene.

Cuvinte cheie: Tratatul de la Lisabona, securitatea europeană

Abstract

The Treaty of Lisbon prepares the development and affirmation of the European Union on the international stage. The provisions of this treaty are aimed at increasing the importance and role of the Union in the world. On the new world stage, the EU strengthens its position by adopting an integrationist treaty with a functionalist approach. An important change announced by the Treaty of Lisbon is the debate on ratification, by parliamentary means or by referendum. It is the only treaty that addressed such an issue. The main objectives of the Treaty of Lisbon are: the development of an efficient market economy, the fight against discrimination and social exclusion, the promotion of social justice, territorial cohesion, technological and scientific progress, respect for cultural-linguistic diversity, the protection of citizens of the Union, sustainable development

and a free and fair trade. It is intended to be a treaty that promotes the values of the Union, peace and democracy, beyond the European borders.

Keywords: Treaty of Lisbon, European security

INTELLIGENCE INFO, Vol. 1, Nr. 2, Decembrie 2022, pp. 132-145
ISSN 2821 - 8159, ISSN – L 2821 - 8159
URL: https://www.intelligenceinfo.org/tratatul-de-la-lisabona-un-nou-tip-de-securitate-europeana/

Tratatul de la Lisabona pregăteşte dezvoltarea şi afirmarea Uniunii Europene pe scena internaţională. Prevederile acestui tratat sunt orientate către creşterea importanţei şi rolului Uniunii în lume. Pe noua scenă mondială, UE îşi întăreşte poziţia prin adoptarea unui tratat integraţionist cu o abordare funcţionalistă. O schimbare importantă anunţată de Tratatul de la Lisabona este dezbaterea asupra ratificării, pe cale parlamentară sau prin referendum. Este singurul tratat care a abordat o astfel de problematică. Principalele obiective ale Tratatului de la Lisabona sunt: dezvoltarea unei economii de piaţă eficiente, lupta împotriva discriminării şi a excluziunii sociale, promovarea unei justiţii sociale, coeziunea teritorială, progresul tehnologic şi ştiinţific, respectul diversităţii cultural-lingvistice, protecţia cetăţenilor uniunii, dezvoltarea durabilă şi un comerţ liber şi echitabil[1]. Se doreşte a fi un tratat care promovează valorile Uniunii, pacea şi democraţia, dincolo de graniţele europene.

Instituţionalizarea Uniunii Europene în domeniul securităţii şi apărării

Principala schimbare adusă de Tratatul de la Lisabona este dispariţia pilonilor europeni: Comunităţile Europene, Politica externă şi de securitate comună şi cooperarea poliţienească şi judiciară în materie penală. Suprimarea pilonilor a avut ca prim efect acordarea personalităţii

[1] *Ghidul dumneavoastră privind Tratatul de la Lisabona*, disponibil online la: http://www.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/Legislatie/europeana/4_Tratat_Lisabona/2_Ghid_Tratat_Lisabona.pdf, accesat la 30.03.2015.

juridice a Uniunii Europene, reprezentarea la nivel internaţional. Uniunea va putea de acum încolo încheia acorduri şi tratate internaţionale.

Pentru o mai bună reprezentarea externă şi pentru creionarea unei politici externe coerente şi unite, instituţiile europene şi-au sporit puterile în domeniul politicii externe. Parlamentul European a căpătat o putere permanentă de codecizie, împreună cu Consiliul European şi Consiliul de Miniştri, în materie de justiţie internă, legislaţie agricolă şi reprezentare externă a Uniunii[2]. Din punct de vedere al bugetului, Tratatul prevede că Parlamentul şi Consiliul sunt pe picior de egalitate. S-a stabilit un număr de maxim 751 de deputaţi, cu 6 scaune minim de ţară şi 96 de scaune maxim de ţară[3].

Consiliul European are un preşedinte ales pe 2 ani şi jumătate cu posibilitate de a-şi prelungi mandatul, astfel, preşedinţia semestrială a fost abandonată. Tot în Consiliu, s-a stabilit o nouă regulă de vot aplicată din anul 2014, cu 72% dintre state ce au un procent de 65 % din populaţie o decizie poate fi blocată[4]. S-a instaurat Clauza de la Ioannina, o clauză ce stipulează că un număr de state poate întârzia negocierea unui acord[5].

Comisia Europeană şi-a păstrat aceeaşi regulă a unui reprezentant din fiecare stat până în anul 2014, când membrii sunt constituiţi din două treimi din statele membre. Conform tratatului, Comisia Europeană are şi un rol sporit în politica externă, prin faptul că vicepreşedintele Comisiei este Înaltul Reprezentant al Uniunii Europene pentru afaceri externe şi politica de securitate.

Politica externă a UE este partajată între trei instituţii: Consiliul European, Consiliul de Miniştri şi Comisia Europeană. Toate aceste trei instituţii converg pentru a produce o politică externă unitară a Uniunii Europene. Pentru o mai bună funcţionare a organizaţiei s-au introdus două clauze: Clauza de flexibilitate care extinde competenţele Uniunii Europene şi Clauza pasarelă

---

[2] *Raport asupra Tratatului de la Lisabona al Senatului Republicii Franceze*, p.1, document disponibil online la: http://www.senat.fr/europe/note_lisbonne.pdf, accesat la 30.03.2015.

[3] *Ibidem*, p.3.

[4] *Ibidem*, p.4.

[5] *Tratatul de la Lisabona 'pe înţelesul tuturor',* 10 iulie 2008, disponibil online la: http://arhiva.euractiv.ro/uniunea-europeana/articles%7CdisplayArticle/articleID_14154/Tratatul-de-la-Lisabona-%27pe-intelesul-tuturor%27.html, accesat la data de 25.03.2015.

care schimbă votul cu majoritate calificată în Consiliul prin votul în unanimitate în domeniul PESC[6].

Competenţele sunt noi atribute juridice ale Uniunii Europene acordate de către statele membre. Competenţele pot fi exclusive, partajate sau complementare. Competenţele exclusive ale UE sunt cele referitoare la actele pe care aceasta le poate îndeplini. Competenţele partajate ale Uniunii Europene sunt competenţe pe care Uniunea Europeană le împarte cu statele membre, fără această partajare organizaţia nu poate hotărî de sine stătător. Competenţele complementare prevăd că Uniunea nu poate interveni pentru a susţine un stat sau a completa acţiunea unui stat fără exercitarea unei puteri legislative, acesta este principiul subsidiarităţii[7]. Competenţele în ceea ce priveşte PESC sunt complementare deoarece Uniunea Europeană cere împuternicire de la statele membre, deşi după opinia unor jurişti este o competenţă partajată între statele membre şi Uniune. O competenţă exclusivă a UE este semnarea tratatelor şi acordurilor internaţionale atunci când acestea intră sub incidenţa legislaţiei europene[8].

Instituţionalizarea în domeniul apărării şi securităţii a fost realizată cu scopul de a schimba modul de acţiune al Uniunii Europene. Astfel, au apărut noi instituţii cu noi atribuţii. Aşadar, Tratatul de la Lisabona va fuziona cele două funcţii reprezentative anterioare, Înaltul Reprezentant al PESC şi Comisarul Însărcinat cu Afaceri Externe, pentru a înfiinţa funcţia de Înalt Reprezentant al Uniunii Europene pentru afaceri externe şi politica de securitate. Principalul atribut al său este funcţia de reprezentare pe care o împarte cu Preşedintele Consiliului European[9]. O altă instituţie care apare este Serviciul European de Acţiune Externă (SEAE). Aceasta va fi o structură autonomă, separată de Consiliu şi de Comisie, subordonată direct Înaltului Reprezentant al UE. Rolul său principal va fi sprijinul şi coordonarea acţiunile externe ale Uniunii Europene.

---

[6] *Traité de Lisbonne - Innovations dans le fonctionnement des intitution décisionelle et autre innovations concrète majeurs*, p.2, disponibil online la: http://francaisdesuisse.ch/ download/AFE-FicheTraite_Lisbonne.pdf, accesat la 30.03.2015.

[7] *Raport asupra Tratatului de la Lisabona al Senatului Republicii Franceze*, p.6, disponibil online la: http://www.senat.fr/europe/note_lisbonne.pdf, accesat la 25.03.2015.

[8] *Procedura de adoptare a acordurilor internaţionale*, 20 august 2010, disponibilă online la: http://europa.eu/legislation_summaries/institutional_affairs/decisionmaking_process/l14532_ro.htm, accesată la 22.01.2014.

[9] *Ibidem,* p.8.

Un alt rol va fi gestionarea instrumentelor financiare externe, cu alte cuvinte acesta va prioritiza fondurile europene. SEAE este un minister de externe şi de finanţe al UE, rolul său principal fiind de sprijinire a Înaltului Reprezentant şi a Preşedintelui Consiliului în ce priveşte politica externă şi de securitate şi în eficientizarea măsurilor luate în acest domeniu. O eficientizare a instituţiilor europene este necesară pentru ca UE să devină un partener vizibil şi puternic în scena internaţională.

Înaltul Reprezentant al Uniunii Europene pentru afaceri externe şi politica de securitate - ministrul de externe european

Funcţia de reprezentare în domeniul politicii externe este un pas important în federalizarea Europei. Înaltul Reprezentant al Uniunii Europene pentru afaceri externe şi politica de securitate cumulează atribuţiile Înaltului Reprezentant PESC, comisarului însărcinat cu afaceri externe şi preşedinţia rotativă. Conform articolelor 18 şi 27, Înaltul Reprezentant are următoare atribuţii: conduce politica externă şi de securitate comună a UE, contribuie prin propunerile sale la elaborarea acestei politici şi o pune în practică ca împuternicit al Consiliului, prezidează Consiliul de Afaceri Externe, este vicepreşedinte al Comisiei Europene, reprezintă Uniunea în probleme de relaţii externe, conduce Serviciul European de Acţiune Externă şi delegaţiile permanente ale Uniunii Europene[10]. Este numit de către Consiliul European prin vot cu majoritate calificată, dar este şi aprobat de către preşedintele Comisiei Europene. Ulterior, participă alături de ceilalţi membrii ai Comisiei la votul de învestitură din Parlamentul European. Este ajutat în desfăşurarea atribuţiilor de serviciile specifice ale Comisiei Europene, dar şi ale Consiliului[11].

Serviciul European de Acţiune Externă va acţiona în sprijinul Înaltului Reprezentant. Serviciul va fi compus din funcţionari aleşi din statele membre. Organizarea serviciului va fi pe birouri geografice şi pe tematici unice[12]. Serviciul va ajuta cu expertiză Consiliul şi Comisia Europeană. Funcţionarii vor fi numiţi de către Înaltul Reprezentant al UE şi vor proveni din trei arii diferite: funcţionari din cadrul secretariatului Consiliului, al Comisiei, dar şi din serviciile

[10] *Înaltul Reprezentant al Uniunii Europene pentru afaceri externe şi politica de securitate,* p.1, disponibil online la: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Background-HighRepresentative_RO.pdf, accesat la 24.03.2015.

[11] *Ibidem*, p.2.

[12] Ibidem, p.3.

diplomatice naţionale[13]. În cadrul SEAE vor fi introduse şi celule de gestionare şi management al crizelor, astfel serviciul va acţiona ca o veritabilă structură politico-militară şi economică a Uniunii Europene. Delegaţiile UE în statele terţe vor conlucra cu serviciile diplomatice naţionale. Principalul lor scop va fi protecţia diplomatică şi consulară a cetăţenilor europeni[14].

Atribuţiile Înaltului Reprezentant sunt însuşiri veritabile ale unui ministru de externe european. Acesta va împărţi cu preşedintele Consiliului rolul de reprezentare al UE în exterior. Misiunea sa fundamentală este de reprezentare a Uniunii Europene şi de promovarea a intereselor şi valorilor acesteia. Înaltul Reprezentant va avea drept de iniţiativă în politica externă a Uniunii. Înaltul Reprezentant nu va dubla rolul preşedintelui Consiliului, ci îl va ajuta pe acesta prin promovarea organizaţiei. Înfiinţarea acestei funcţii ne subliniază voinţa UE de a deveni un actor la nivel mondial. Pentru a deveni o putere *smart*, Uniunea trebuie să aibă un serviciu de reprezentare externă bine pus la punct. Desigur că vor mai fi reforme de implementat dar UE a făcut paşi importanţi în creşterea rolului său internaţional prin atribuirea unei persoane a funcţiei de Înalt Reprezentant care echivalează în ceea ce priveşte rolul şi atribuţiile cu cea de ministru de externe.

Uniunea Europeană un partener vizibil pe scena internaţională

În anul 2003, se lansează Strategia Europeană de Securitate (SES) sau Documentul Solana. Această strategie a venit într-un moment când Uniunea Europeană se extindea sfâşiind cortina ce a despărţit-o de Est.

Subintitulată o Europă mai bună într-o lume mai sigură, această strategie a identificat o serie de ameninţări şi provocări globale. Principalele ameninţări identificate în SES, dar şi în raportul privind aplicarea acestei strategii sunt: proliferarea armelor de distrugere în masă, terorismul şi criminalitatea organizată, securitatea cibernetică, securitatea energetică şi schimbările meteo-climatice[15].

---

[13] *Idem*.

[14] *Idem.*

[15] *Strategia Europeană de Securitate 2003* şi *Raportul Privind punea în aplicare a Strategiei*, 2008, pp.11-15, disponibil online la: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/ librairie/PDF/QC7809568ROC.pdf, accesat la 23.03.

În toate aceste domenii, Uniunea a făcut paşi importanţi prin misiunile internaţionale la care a participat - 23 de misiuni civile şi militare de la prima misiune Artemis în Congo[16] -, prin forurile împotriva proliferării armelor de distrugere în masă şi prin susţinerea poziţiei Consiliului de Securitate în problematica proliferării ameninţărilor la securitatea globală.

Prin reforma PESC, implementată de către Tratatul de la Lisabona, s-a lărgit spectrul de misiuni la care poate participa Uniunea Europeană: dezarmare, consiliere militară, stabilizare post-conflict, lupta contra terorismului[17]. De asemenea, între statele membre a fost introdusă, după atentatele de la Londra şi Madrid, o Clauză de asistenţă mutuală şi solidaritate anti-teroristă.

Prin dobândirea personalităţii juridice, UE a devenit un partener vizibil pe scena internaţională. Aceasta poate încheia acorduri şi tratate internaţionale. O nouă entitate pe scena internaţională, Uniunea Europeană va trebui să facă faţă noului statut de actor mondial. Dacă înainte era o uniune de state, acum este o entitate ce îşi reprezintă interesele şi are competitori puternici pe scena internaţională.

Tratatul de la Lisabona a acordat această şansă Uniunii de a fi vizibilă în plan internaţional. UE, până la Lisabona, aborda misiunile internaţionale cu termenul de „naţiune-cadru", acum, după semnarea acestui tratat Uniunea poate desfăşura singură misiuni. De asemenea, UE are grupuri tactice (1.500-3.000 oameni) care sunt pregătite de acţiune în 10 zile de la decizia Consiliului European[18]. Independenţa Uniunii în conducerea misiunilor internaţionale este un mare pas înainte.

Noile instituţii ale Uniunii Europene îi permit o vizibilitate externă mai mare deoarece rolul şi atribuţia acestora a fost mărit. Acestea au ca principal scop transformarea Uniunii Europene dintr-o uniune de state într-o uniune ce poate deveni un actor global important. Vizibilitatea pe scena internaţională va depinde doar de modul de aplicare a politicilor europene şi de promovarea lor pe plan extern.

---

[16] Frunzeti Teodor, Zodian, Vladimir, (coordonatori), *Lumea 2013. Enciclopedie politică şi militară* (Studii Strategice şi de Securitate), Editura Rao, Bucureşti, 2013, p.186.

[17] *Raport asupra Tratatului de la Lisabona al Senatului Republicii Franceze*, p.8, disponibil online la: http://www.senat.fr/europe/note_lisbonne.pdf, accesat la 25.03.2015.

[18] Teodor Frunzeti, Vladimir Zodian, *op. cit.,* p.189.

Cooperarea în interiorul Uniunii Europene

Uniunea Europeană s-a fondat pe principii, valori şi idei comune. Baza funcţionării acesteia a fost colaborarea şi cooperarea. Fără o colaborare strânsă, statele Uniunii nu se puteau ajutau, scopul ultim al organizaţiei fiind ajutorarea statelor membre. Având la baza dorinţa de a nu mai exista război în interiorul Europei, ci doar pace şi colaborare, Uniunea Europeană consideră ca primă valoare internă, cooperarea.

După Tratatul de la Lisabona, cooperarea în interiorul Uniunii Europene a devenit o cooperare sporită, expresie ce denumeşte o procedură care permite statelor membre să folosească instituţiile Uniunii Europene pentru a promova o colaborare mai strânsă între ele[19]. Condiţiile pentru a avea o astfel de colaborare sunt multiple şi implică o serie de prevederi.

Prima condiţie este ca scopul să fie continuarea atingerii obiectivelor UE. A doua condiţie este respectarea tratatelor. A treia condiţie este respectarea acquis-ului comunitar precum şi a drepturilor şi intereselor altor state membre. A patra se referă la cooperarea sporită care trebuie folosită ca soluţie de ultimă instanţă dacă scopul nu poate fi atins într-un mod şi timp rezonabil. A cincea condiţie este aceea că nu se aplică în domeniile în care Uniunea are competenţe exclusive. A şasea condiţie este că în ceea ce priveşte PESC trebuie aprobate deciziile în unanimitate de către Consiliu, în celelalte domenii este nevoie de sprijinul Comisiei, votul cu majoritate calificată în Consiliu şi aprobarea Parlamentului[20].

Cooperarea sporită este fundamentală pentru creşterea convergenţei statale interne. Pentru a îndeplini mai repede obiectivele, instituţiile Uniunii trebuie să sprijine statele membre pentru ca acestea să poată duce la bun sfârşit deciziile pe care le-au luat. Introducerea cooperării sporite este procedura care simplifică, adânceşte şi urgentează cooperarea în interiorul Uniunii Europene.

Un alt model de cooperare în interiorul Uniunii Europene este cooperarea în domeniul justiţiei. Conform Tratatului de la Lisabona, Uniunea are un rol mai puternic în domenii precum cel al asigurării unui spaţiu de libertate, securitate şi justiţie[21]. Uniunea Europeană doreşte crearea

[19] *Tratatul de la Lisabona*, p.4, disponibil online la: http://europedirect.centras.ro/assets/editor/file/continut%20brosura.pdf, accesat la 25.01.2014.

[20] *Ibidem*, p.4.

[21] *Raport asupra Tratatului de la Lisabona al Senatului Republicii Franceze*, p.7, disponibil online la: http://www.senat.fr/europe/note_lisbonne.pdf, accesat la 25.03.2015.

progresivă a unui sistem integrat de gestionare al frontierelor[22]. Cooperarea judiciară civilă şi penală este întărită prin definirea rolului EUROPOL şi a EUROJUST. Pe lângă delimitarea rolului acestor două mecanisme de cooperare, a fost instaurat mecanismul de evaluarea mutuală în materie de justiţie. Statele membre sunt evaluate de către instituţiile UE în materie de justiţie şi afaceri interne[23].

Curtea de Justiţie Europeană (CJE) are ca principal scop respectarea şi interpretarea dreptului Uniunii Europene. Cooperarea crescândă la nivel judiciar în materie civilă şi penală este pusă în practică prin consilierea statelor membre, dar şi prin ajutor reciproc. Statele membre pot obţine unele probe privind infracţiuni şi delicte, pot emite urmăriri penale la nivel european, pot executa deciziile altor curţi de justiţie[24]. O altă caracteristică a cooperării judiciare este recunoaşterea mutuală a deciziilor justiţiei luate în alte state membre. Cooperarea judiciară este extrem de importantă şi principalul rezultat al ei este verificarea instaurării cooperări sporite în Uniune.

Cooperarea sporită are ca principal rol crearea unui spaţiu democratic, paşnic, un mediu în care dezvoltarea şi bunăstarea cetăţenilor europeni să crească sub auspiciile drepturilor şi libertăţilor omului. Fără o cooperare sporită nu putem realiza o uniune care să respecte integritatea omului şi drepturile cetăţenilor.

O Europă a drepturilor - Carta drepturilor fundamentale

Drepturile omului sunt fundamentale în lumea în care trăim, unde democraţia este cel mai extins mod de guvernare. În preambulul Cartei drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene, persoana este în centrul acţiunii UE, cetăţenia europeană este un drept de care fiecare cetăţean are parte, iar fiecare cetăţean are dreptul să trăiască într-un spaţiu de libertate, securitate şi justiţie[25].

---

[22] *Idem*.

[23] *Idem*.

[24] Traité de Lisbonne - *Innovations dans le fonctionnement des intitution décisionelle et autres innovations concrètes majeures*, p.3, disponibil online la: http://francaisdesuisse.ch/download/ AFE-FicheTraite_Lisbonne.pdf, accesat la 25.03.2015.

[25] *Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene*, p.395, disponibil online la: http://eur-lex. europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF, accesat la 29.03.2015.

Demnitatea umană este inviolabilă, este respectată şi protejată. Fiecare om are dreptul la viaţă, nicio persoană nu poate fi condamnată la moarte sau executată[26].

Primul titlu al Cartei se referă la demnităţi. Demnitatea umană este reprezentată prin dreptul la viaţă, integritatea fizică şi psihică care se cer a fi respectate (într-un alineat se interzice clonarea fiinţelor cu scopul reproducerii), nimeni nu poate fi supus torturii sau pedepselor şi tratamentelor inumane, omul are dreptul să nu fie supus unei munci forţate, sclaviei sau servituţii, traficul de fiinţe umane este strict interzis[27].

Al doilea titlu al Cartei se referă la libertăţi. Principalele libertăţi ale Cartei sunt: dreptul la libertate şi la siguranţă, dreptul la viaţă privată şi de familie, dreptul la căsătorie şi de a-şi întemeia o familie, libertatea de gândire, libertatea conştiinţei, libertatea de a-şi alege o religie, libertatea de exprimare şi de informare, libertatea de întrunire ori de asociere, libertatea artelor şi ştiinţelor, dreptul la educaţie şi învăţământ obligatoriu, dreptul la înfiinţarea unor instituţii de învăţământ, libertatea de a alege o ocupaţie şi dreptul la muncă, dreptul de proprietate, dreptul de proprietate intelectuală şi dreptul de azil[28].

Al treilea titlu din Carta drepturilor fundamentale ale Uniunii Europene se referă la egalitate. Egalitatea în faţa legii, principiul nediscriminării, egalitatea diversităţii culturale, egalitatea religioasă şi lingvistică, egalitatea între femei şi bărbaţi, drepturile copilului, dreptul persoanelor în vârstă, egalitatea socială şi integrarea persoanelor cu handicap.[29] Al patrulea titlu se referă la solidaritate. Dreptul privind respectarea vieţii de familie şi vieţii profesionale, dreptul la asistenţă socială, dreptul la protecţie socială, la asistenţă în domeniul sănătăţii[30]. Al cincilea titlu este ultimul introdus în noua Cartă şi se referă la cetăţenii europeni. Dreptul de a alege şi de a fi ales, dreptul la o bună administrare, dreptul de acces la documente, dreptul de petiţionare[31].

---

[26] *Ibidem*, p.396.

[27] *Idem*.

[28] *Ibidem*, pp.397-398.

[29] *Ibidem*, p.400.

[30] *Ibidem*, pp.402-403.

[31] *Ibidem*, p. 404.

Un articol important este Art. 43 care stipulează dreptul cetăţeanului de a apela la Ombudsmanul European pentru a-i fi garantată integritatea fizică sau juridică în cazul unei administrări defectuoase din partea unor instituţii sau organe ale Uniunii Europene. Ultimul titlu din Cartă este Justiţia. Articolul 48 stipulează prezumţia de nevinovăţie şi dreptul la apărare, o prezumţie generală valabilă în dreptul civil la nivel internaţional.

Această Cartă este varianta revizuită a celei apărute în 7 decembrie 2000 iar la data intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona înlocuieşte vechea Cartă cu aceasta prezentă. Intrată în vigoare odată cu Tratatul de la Lisabona, Carta drepturilor fundamentale este o garanţie că Europa a devenit un spaţiu al drepturilor în care fiecare cetăţean se poate dezvolta în mod deplin nefiindu-i afectată integritatea. Lumea post-modernă a Europei, folosind expresia lui Robert Cooper, este garantată de această Cartă.

Corpul voluntar european de ajutor umanitar-apărarea drepturilor fundamentale ale omului

Cooperarea în interiorul Uniunii este sporită după intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, care prevede o cooperare strânsă, adâncită şi profundă. Uniunea Europeană este un spaţiu al democraţiei, al valorilor democratice şi al respectului drepturilor fundamentale ale omului. Pentru a ajuta cetăţenii europeni care se află în necesitate, Tratatul de la Lisabona propune înfiinţarea unui corp voluntar european de ajutor umanitar iar Comisia Europeană a propus demararea proiectului.

Comisarul european pentru cooperare internaţională, ajutor umanitar şi reacţie la situaţii de criză, Kristalina Georgieva, a subliniat importanţa fondării acestui corp voluntar prin faptul că „*le va permite europenilor să-şi exprime angajamentul în favoarea solidarităţii Uniunii şi să conlucreze în calitate de cetăţeni europeni*”[32]. Tot comisarul european a subliniat că sprijinirea şi ajutorul dat persoanelor afectate de anumite dezastre va creşte coeziune socială a UE.

Corpul european va funcţiona prin catalizarea tuturor organizaţiilor voluntare de pe teritoriul Uniunii şi va acţiona în funcţie de nevoi şi de necesităţi[33]. Anul 2011 a fost anul

[32] *Declaraţie a comisarului Kristalina Georgieva*, disponibilă online la: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-10-1543_ro.htm, accesată la 28.03.2015.

[33] *Idem.*

voluntariatului, un an în care proiectul a devenit fezabil prin faptul că Parlamentul European a dat o declaraţie privind instituirea unui astfel de organ european.

În data de 29 septembrie, Parlamentul European emite o declaraţie care sprijină instituirea acestui corp european, o declaraţie ce are ca bază juridică articolul 214, alineatul 5 din Tratatul privind funcţionarea Uniunii Europene. Astfel, Parlamentul European consideră că acţiunea umanitară reprezintă o expresie fundamentală a valorii europene a solidarităţii[34]. Parlamentul european susţine voluntariatul european care este o componentă indispensabilă a identităţii europene şi subliniază că acest corp voluntar va mări coeziunea socială la nivel european[35]. Parlamentul European declară că serviciul trebuie fondat sub auspiciile umanitare şi că rolul şi componenţa sa trebuiesc analizate amănunţit. Declaraţia subliniază că acest corp voluntar se va baza pe principii bine alese iar voluntarii trebuie identificaţi şi aleşi, bine formaţi apoi repartizaţi după principii prestabilite.

Declaraţia evidenţiază că serviciul voluntar sau corpul voluntar trebuie să se bazeze pe cerere şi necesităţi, iar securitatea trebuie să fie primordială[36]. Instituirea unui astfel de corp va fi un pas fundamental în creşterea coeziunii, încrederii şi cooperări la nivelul cetăţenilor europeni. În acelaşi timp, acest corp va ajuta la respectarea drepturilor fundamentale ale omului prin ajutorul acordat prin intermediul acestui organ. Ajutorul dat va fi canalizat pentru a apăra integritatea fizică şi psihică a omului dar şi pentru a proteja nevoile fundamentale ale fiinţei umane. Corpul voluntar european de ajutor umanitar este o instituţie ce va ajuta la prezervarea securităţii umane şi individuale la nivel european de aceea putem afirma că va fi o componentă esenţială a securităţii Uniunii Europene.

NATO şi UE în noua arhitectură globală - o cooperare eficientă

Uniunea Europeană şi Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord au fost înfiinţate în aceeaşi perioadă având ca bază valori şi idealuri comune. De-a lungul istoriei, o mare parte dintre

---

[34] *Declaraţia Parlamentului European privind instituirea corpului voluntar european de ajutor umanitar,* p.1, disponibilă online la: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2013:056E:0122:0123:RO:PDF, accesată la 24.03.2015.

[35] *Idem.*

[36] *Ibidem*, p.2.

statele europene au făcut parte din ambele organizaţii. Uniunea Europeană a fost vectorul economico-cultural, iar Alianţa Nord-Atlantică a fost vectorul politico-militar. Totuși, există și state europene non-membre UE și/sau NATO care fac parte din arhitectura globală de securitate.

Cooperarea dintre aceste două entităţi a fost strânsă în perioada bipolară datorită profundelor legături istorico-politice. După implozia sistemului comunist, cele două entităţi politice şi-au continuat şi desăvârşit cooperarea. Confruntată, la începutul anilor 1990, cu provocări la adresa existenţei sale, NATO a rezistat, s-a transformat şi a ajuns să fie o alianţă militară fondată pe fundamente democratice solide. După 11 septembrie 2001, paradigma securităţii internaţionale s-a schimbat şi este într-o continuă evoluţie.

În anul 2002, NATO şi Uniunea Europeană au semnat Declaraţia comună asupra Politicii Europene de Securitate şi Apărare. În această declaraţie, cele două organizaţii internaţionale cooperau activ şi se sprijineau reciproc prin consultări reciproce, egalitatea în drepturi, egalitatea autonomiei decizionale şi a intereselor statelor membre, dezvoltarea coerentă, susţinerea reciprocă privind dezvoltarea unor capabilităţi militare[37].

În anul 2003, PESA a devenit operaţională prin Berlin Plus. UE conduce operaţii de gestionare a crizelor cu capabilităţi NATO. La Lisabona, Alianţa Nord-Atlantică a adoptat noul concept strategic. În acest nou concept, UE era văzută ca un partener esenţial al NATO privind menţinerea securităţii euroatlantice. [38]

În declaraţia Summit-ului de la Chicago din anul 2012, marea provocare este ca noile concepte privind politica de apărare şi de securitate ale NATO şi UE, *Smart Defense* şi *Pooling and sharing*, să fie complementare[39]. Cooperarea eficientă trebuie realizată cu ajutorul complementarităţii conceptuale.

NATO trebuie să fie complementare şi trebuie să se întărească reciproc în susţinerea păcii şi a securităţii internaţionale[40]. Între noul concept strategic al NATO şi Politica de Securitate şi

---

[37] *Parteneriatul Strategic N.A.T.O.-U.E.,* disponibil online la: http://nato.mae.ro/node/282, accesat la 22.03.2015.

[38] *Idem*.

[39] *Idem*.

[40] Teodor Frunzeti, „Concepte strategice ale N.A.T.O.- Actualul concept strategic o abordare pentru viitor”, în *Revista de Ştiinţe Militare*, nr.1(XI) din 2011, Academia Oamenilor de Ştiinţă, Bucureşti, p.24.

Apărare Comună a UE este o relaţie biunivocă de influenţă şi susţinere reciprocă[41]. Cele două, NATO şi Uniunea Europeană, ca păstrătoare ale valorilor democratice şi ale drepturilor omului trebuie să găsească mijloace de cooperare eficace pentru a realiza un spaţiu euroatlantic generator de securitate. O cooperare profundă, înţeleaptă şi eficientă va asigura un rol puternic în nou arhitectură globală ambelor entităţi, o cooperare laxă şi ineficientă va diminua importanţa acestora pe scena internaţională.

[41] Teodor Frunzeti, *op.cit.,* p. 26.